

Abant Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Abant Social Sciences

2025, 25(3): 1218-1232, doi: 10.11616/asbi.1658366

Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği: Ölçek Geliştirme Çalışması

The Scale of Attitude towards Foster Family/Care: Scale Development Study

Ahmet TÜRK¹ , Cezmi ERVÜZ²

Geliş Tarihi (Received): 15.03.2025

Kabul Tarihi (Accepted): 24.08.2025

Yayın Tarihi (Published): 30.11.2025

Öz: Bu çalışma bireylerin koruyucu aileliğe yönelik tutumlarını ölçen, geçerli ve güvenilir ölçüm aracı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma 300 ve 478 olmak üzere 778 katılımcıdan oluşan iki ayrı örneklem grubuyla gerçekleştirilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda ölçek iki faktörlü (Bireysel Katkı ve Çocuk Refahı, Toplumsal Katkı ve Dayanışma) bir yapı göstermiştir. Faktör yapısı, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiş ve uyumlu bulunmuştur. Ölçek, toplam varyansın %72,61'ini açıklamaktadır. Cronbach alfa katsayıları ölçeğin yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu ve uç gruplar ayırt ediciliği analizi sonuçları ölçeğin koruyucu aileliğe yönelik tutumları başarılı bir şekilde ayırt edebildiğini göstermiştir. Geliştirilen ölçek ile "Evlat Edinmeye Yönelik Tutum Ölçeği" arasında güçlü korelasyonlar, ölçüt geçerliğini doğrulamıştır. Sonuç olarak koruyucu aileliğe yönelik tutumların ölçülmesine ilişkin 18 madde ve 2 alt boyuttan oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Koruyucu Aile, Koruyucu Bakım, Çocuk Koruma, Tutum, Ölçek.

&

Abstract: This study aimed to develop a valid and reliable instrument to measure individuals' attitudes towards foster care. The study was conducted with two separate samples consisting of 300 and 478 participants, totaling 778 individuals. As a result of exploratory factor analysis (EFA), the scale showed a two-factor structure (Individual Contribution and Child Welfare, Social Contribution and Solidarity). The factor structure was further tested through confirmatory factor analysis (CFA) and found to have good fit. The scale explains 72.61% of the total variance. Cronbach's alpha coefficients indicated high internal consistency, and item discrimination analysis showed that the scale effectively distinguished between different attitudes towards foster care. Strong correlations between the developed scale and the 'Attitudes Towards Adoption Scale' confirmed the criterion validity. As a result, a valid and reliable measurement tool consisting of 18 items and 2 sub-dimensions was developed to measure attitudes towards foster care.

Keywords: Foster Family, Foster Care, Child Protection, Attitude, Scale.

Atıf/Cite as: Türk, A., Ervüz, C. (2025). Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği: Ölçek Geliştirme Çalışması. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(3), 1218-1232. doi: 10.11616/asbi.1658366

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Öğr. Gör., Ahmet Türk, Sinop Üniversitesi, aturk@sinop.edu.tr. (Sorumlu yazar)

² Dr. Öğr. Üyesi, Cezmi Ervüz, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, cezmi.ervuz@gop.edu.tr.

1. Giriş

Çocukların sağlıklı gelişim süreçlerinde sevgi, güven ve destek dolu bir aile ortamında yetişmeleri büyük bir öneme sahiptir. Aile, çocukların sadece temel ihtiyaçlarının karşılayan bir yapı olmanın ötesinde, onların psikososyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini doğrudan etkileyen temel bir yapı taşıdır (Bronfenbrenner, 1979). Ancak, çeşitli nedenlerle biyolojik ailelerinin bakımını üstlenemediği çocuklar, devletin koruma sistemleri aracılığıyla desteklenmekte ve bu çocukların güvenli, sevgi dolu ve istikrarlı bir ortamda yetişmeleri adına alternatif bakım modelleri geliştirilmektedir (Karataş, 2007). Bu modellerden biri olan koruyucu ailelik, biyolojik ailesiyle birlikte yaşaması mümkün olmayan çocukların güvenli, sağlıklı ve destekleyici bir aile ortamında büyümelerini sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir çocuk koruma modelidir (Certel, 2024). Koruyucu ailelik, çocuğun bireysel ihtiyaçlarını karşılamayı, sağlıklı bir aile ortamında yetişmesini ve toplumla bütünleşmesini amaçlayan etkili bir çocuk koruma stratejisi olarak öne çıkmaktadır (Ervüz ve Türk, 2025).

Koruyucu ailelik, geçici veya uzun vadeli olarak çocuğun bakımını üstlenen, gönüllü ailelerin katılımıyla yürütülen bir sosyal hizmet uygulamasıdır. Çocukların gelişimsel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen bu sistem, çocuğun kurumsal bakım ortamı yerine doğal bir aile ortamında yetişmesini sağlamayı amaçlamakta ve özellikle kurum bakımının olumsuz etkilerini minimize etmek için önemli bir alternatif bakım modeli sunmaktadır (Ervüz ve Türk, 2025). Bu konuda yapılan araştırmalar koruyucu aile sisteminin çocukların sağlıklı gelişimi üzerindeki olumlu etkilerini vurgulayarak koruyucu aile yanında yetişen çocukların, kurum bakımındaki çocuklara kıyasla daha olumlu gelişim gösterdiği belirtilmektedir. Çocukların iyilik hali açısından koruyucu aile yanında sağlanan bakımın, kurum bakımına göre daha duyarlı ve kaliteli bir bakım ortamı sunduğu, daha iyi gözetim sağladığı ve daha sakin, güvenli ilişkiler geliştirmeye olanak tanıdığı ifade edilmektedir (Delgado vd., 2020; Karatay, 2017; Li vd., 2019; Özler-Ervüz ve Öztürk, 2024; Sayın ve Tekin, 2019). Bu bağlamda koruyucu ailelerin sağladığı bireysel ilgi ve sıcak aile ortamı; çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemenin yanı sıra, sağlıklı bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunarak uzun vadede topluma entegrasyonlarını kolaylaştırmakta ve sosyal uyumu desteklemektedir (Bilican-Gökkaya, 2014; Zeanah vd., 2011).

Koruyucu aile hizmet modelinin koruma altındaki çocuklar için sunmuş olduğu katkılara ve çocukların gelişimini olumlu yönde desteklemesine rağmen (Ervüz ve Türk, 2025) Türkiye’de henüz istenilen düzeyde gelişemediği ve yaygınlaşmadığı görülmektedir (Certel, 2024). Koruyucu aile sisteminin çocukların sağlıklı gelişimine ve toplumsal entegrasyonuna sunduğu katkılar göz önüne alındığında, toplumun bu modele yönelik farkındalığının artırılması ve olumlu bakış açılarının teşvik edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, toplumun koruyucu aileliğe yönelik bakış açısı ve tutumları, sistemin etkili bir şekilde işlemesi açısından büyük önem taşımaktadır. Nitekim, koruyucu aileliğe dair olumlu algının yaygınlaştırılması, önyargıların azaltılması ve ailelerin bu sürece katılımını teşvik edecek sosyal politikaların oluşturulması, sistemin başarısını doğrudan etkilemektedir (Ervüz ve Türk, 2025; Kaymakçı, 2021; Kibaroglu ve Zengin, 2023). Dolayısıyla, bu sistemin gelişmesi, yaygınlaşması ve başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için toplumsal boyutta koruyucu aileliğe yönelik tutumlar oldukça önemlidir.

Toplumun bilinç ve farkındalık düzeyi, kültürel değerleri ve ekonomik koşulları, koruyucu aileliğe olan bakışı şekillendirmektedir (Certel, 2024). Literatürde, koruyucu aile sistemine dair toplumda bilgi eksikliği, yanlış kanılar ve kültürel önyargıların yaygın olduğu belirtilmektedir. Kibaroglu ve Zengin (2023) tarafından yapılan bir çalışmada, katılımcıların koruyucu aile hizmet modeline ilişkin bilgi düzeylerinin düşük olduğu ve çoğunun bu kavramı daha önce duymadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, katılımcılar arasında koruyucu aile hizmetine yönelik önyargıların ve yanlış inanışların yaygın olduğu gözlemlenmiştir. Benzer şekilde, Hayat Sende Derneği’nin (2022) yürüttüğü "Aile Temelli Bakım Modellerinin Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında, toplumda koruyucu ailelik ve evlat edinmeye ilişkin önyargıların ve bilgi eksikliğinin bu modellerin yaygınlaşmasının önünde önemli bir engel teşkil ettiği vurgulanmıştır. Benzer şekilde literatürde özellikle koruyucu ailelik ve evlat edinme konusunda toplumda hâkim olan yanlış bilgiler/inanışlar ve sosyal damgalamaların, bireylerin bu sorumluluğu üstlenme konusundaki isteklerini olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir (Dal ve Akbaş, 2020; Erbay ve Çalış, 2021; Gökce, 2017; Kaymakçı, 2021; Özbesler, 2009). Görüldüğü üzere toplumsal tutumlar, koruyucu aile sisteminin çeşitli

yönlerine doğrudan etki edebilmektedir. Olumlu bir toplumsal bakış açısı, koruyucu aile olmayı düşünen bireyleri cesaretlendirerek sistemdeki aile sayısını artırabilirken, olumsuz bakış açısı bu sürecin yaygınlaşmasını engelleyebilir (Dal ve Akbaş, 2020; Pak-Güre vd., 2024). Ayrıca, toplumun koruyucu ailelik konusundaki desteği, çocukların bu sisteme uyum sağlamasını kolaylaştırırken, damgalama ve dışlanma gibi olumsuz tutumlar, çocukların psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir (Carrera vd., 2024; Kaymakçı, 2021; Özbesler, 2009; Zeanah vd., 2011). Öte yandan toplumun genel bakış açısı, devletin bu alandaki politikalarını da doğrudan etkilemektedir. Koruyucu aileliğin önemsendiği toplumlarda, devletin teşvik ve destek mekanizmaları daha kapsamlı hale gelmekte, sistemin işleyişi güçlenmektedir (Hornset ve Smedsvik, 2024).

Koruyucu aile sisteminin başarısının yalnızca yasal düzenlemeler ve sosyal hizmet müdahaleleri ile değil aynı zamanda toplumun bu sisteme yönelik tutumlarıyla da doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir (Herczog, 2024). Bu bağlamda, bireylerin koruyucu aileliğe yönelik tutumlarını anlamak, toplumda bu konudaki farkındalığı artırmak ve sistemin etkinliğini geliştirmek açısından oldukça kritiktir. Ayrıca sistemin daha geniş çapta benimsenmesi açısından önem arz etmektedir. Dolayısıyla toplumun koruyucu aileliğe bakış açısını tespit edebilmek ve bu yönde etkili sosyal politikalar geliştirebilmek için bireylerin tutumlarının değerlendirilebileceği geçerli ve güvenilir ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Literatür incelendiğinde, uluslararası boyutta koruyucu ailelik sistemiyle ilgili sınırlı sayıda (Harden vd., 2008; Orme vd., 2003) ölçme aracı bulunduğu görülmektedir. Ancak mevcut ölçme araçlarının genellikle koruyucu ailelerin deneyimlerini ve tutumlarını ele aldığı, toplumsal boyutta koruyucu aileliğe yönelik bakış açılarını değerlendirmeye yönelik ölçme araçlarının eksik olduğu dikkat çekmektedir. Yapılan araştırmalar da koruyucu ailelerin öznel refahı ve ihtiyaçlarını ortaya koyarken, toplumun koruyucu aileliği nasıl algıladığını anlamada önemli bir boşluk olduğunu vurgulamaktadır (Herczog, 2024; Ruff vd., 2024). Ulusal literatürde de genelde koruyucu ailelik, özelde ise toplumsal boyutta koruyucu aileliğe yönelik tutumlarla ilgili herhangi bir ölçme aracının bulunmaması dikkat çekmektedir. Bu bağlamda koruyucu ailelik konusuna yönelik uygun bir ölçüm aracının eksikliğinin araştırmacıları nicel veri toplama yerine nitel yöntemlere yönlendirdiği düşünülmektedir. Nitekim, Pak-Güre ve arkadaşları (2024) yapmış oldukları çalışmada, Türkiye’de koruyucu ailelik ve evlat edinmeyle ilgili çalışmaların daha çok bireysel vaka analizleri veya nitel veriler üzerinden değerlendirmeler yaptığını ortaya koymuştur. Buna karşın Rock ve arkadaşları (2015) koruyucu aileliğin karmaşık doğasını daha kapsamlı bir şekilde ele alabilmek için nitel ve nicel yaklaşımların bir arada kullanıldığı araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, literatürde koruyucu aileliğe yönelik tutumları ölçen bir aracın olmaması, araştırmaların bulgularının belirli birey veya gruplarla sınırlı kalmasına ve genellenebilirlik açısından dezavantajlı olmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda, bireylerin tutumlarını ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi, koruyucu aile sisteminin güçlendirilmesi, yaygınlaştırılması ve toplumda farkındalık oluşturulması açısından kritik öneme sahiptir.

Toplumun farklı kesimlerinin koruyucu aileliğe bakış açılarını anlamak, toplumsal değişim ve sosyal hizmet müdahaleleri için daha etkili stratejiler geliştirilmesini sağlayacaktır. Bu tür ölçme araçları, toplumun koruyucu ailelik sistemine ilişkin algılarını daha objektif biçimde analiz etmeye, farkındalık artırıcı çalışmalar ile eğitim programlarının ve sosyal politika müdahalelerinin etkinliğini artırmaya yardımcı olacaktır. Ayrıca, potansiyel koruyucu aile adaylarının ihtiyaç ve beklentilerini daha iyi anlamak adına meslek elemanlarına yol gösterici bilgiler sunabilecektir. Bu bağlamda, koruyucu ailelik ile ilgili tutumları ölçen bir ölçek geliştirilmesi, yalnızca akademik anlamda değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de önemli bir boşluğu dolduracaktır. Bu tür bir ölçek, koruyucu ailelik sisteminin farklı boyutlarını daha geniş bir perspektiften inceleme fırsatı sunacak ve gelecekte yapılacak araştırmaların daha kapsamlı, genellenebilir ve etkili olmasına olanak tanıyacaktır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen bu çalışmanın temel amacı, bireylerin koruyucu aileliğe yönelik tutumlarını ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, ölçme aracı geliştirme sürecine uygun olarak nicel yöntemlere dayalı tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür (Williams, 2007). Araştırmanın temel amacı, bireylerin koruyucu aileliğe yönelik tutumlarını değerlendirebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı oluşturmaktır. Bu doğrultuda çalışma, ölçek geliştirme sürecine uygun şekilde literatür taraması, madde havuzunun oluşturulması, uzman görüşlerinin alınması ve uygulama aşamalarını içermektedir (Büyüköztürk, 2007).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni 18 yaş ve üzeri bireylerden oluşmaktadır. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) için farklı örneklem kullanmanın daha güçlü, genellenebilir ve güvenilir sonuçlar sağladığına dair literatürde çeşitli görüşler bulunmaktadır. Özellikle ölçek geliştirme çalışmalarında, AFA ve DFA'nın aynı örneklem üzerinde gerçekleştirilmesinin, modelin hem oluşturulması hem de doğrulanması açısından sınırlılıklar yaratabileceği belirtilmektedir. Bu nedenle, mümkünse farklı örneklem kullanılması önerilmektedir (Henson ve Roberts, 2006; Orçan, 2018). Farklı örneklem kullanılması, faktör yapısının sadece belirli bir grup için değil, daha geniş bir popülasyonda da geçerli olup olmadığını test etme imkânı sağlamaktadır. Bu durum, genellenebilir sonuçlar elde edilmesine katkı sunmaktadır. Ayrıca farklı örneklem ile yapılan analizler, model uyumunu farklı veri setlerinde test ederek daha güvenilir sonuçlar sunmakta ve araştırma bulgularının tekrarlanabilirliğini artırmaktadır (Orçan, 2018; Yong ve Pearce, 2013). Öte yandan 500'den fazla olan örneklemde (Costello ve Osborne, 2005) veri setinin ikiye bölünerek bağımsız çalışma gruplarının oluşturulabileceği ve bu sayede faktör yapısının doğrulanabilirliğinin artırılacağı ifade edilmektedir (Byrne, 2016; Floyd ve Widaman, 1995; Kline, 2016). Bu bağlamda araştırma kapsamında kolayda ve kartopu örnekleme yöntemleri kullanılarak ulaşılan 778 katılımcının AFA ve DFA için ayrı örneklem oluşturulması adına çalışma grubunun randomize bir şekilde ikiye bölünmesine karar verilmiştir.

AFA için örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde her bir değişken (madde) için en az 2 ila 10 katı kadar katılımcı önerilmektedir (Tavşancıl, 2010). Mevcut araştırmada koruyucu aileliğe yönelik tutumları ölçmek amacıyla uygulanan ölçeğin madde sayısı 33'tür. Ayrıca Comrey ve Lee (1992) faktör analizlerinde örneklem büyüklüğü için en az 300 kişi olmasını önermiştir. Bu bağlamda araştırmada AFA için örneklem sayısı 300 olarak belirlenmiştir. Muthén ve Muthén (2002) DFA için 150-300 arası örneklem büyüklüğünün analiz için yeterli olduğu belirtilmektedir. Öte yandan Yong ve Pearce (2013) ise daha büyük örneklem hacminin veride daha az hata oluşmasını ve dolayısıyla analizin daha iyi çalışmasını sağladığını ifade etmektedir. Bu kapsamda Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) için örneklem büyüklüğü 478 olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan 778 katılımcının 469'u (%60,3) kadın ve 309'u (%39,7) erkektir. 18-69 yaş aralığındaki katılımcıların yaş ortalaması 27,35±9,26'dır. 204'ü (%26,2) evli ve 574'ü (%73,8) bekar olan katılımcıların 195'inin (%25,1) çocuğu vardır. Katılımcıların 74'ü (%9,6) ilköğretim, 176'sı (%22,6) ortaöğretim ve 528'i (%67,9) yükseköğretim düzeyinde eğitime sahiptir. Örneklem gruplarının sosyodemografik özellikleri ayrı ayrı incelendiğinde 300 kişilik birinci örneklem 184'ü (%61,3) kadın ve 116'sı (%38,7) erkektir. 18-58 yaş aralığındaki katılımcıların yaş ortalaması 27,66±9,41'dir. 83'ü (%27,7) evli ve 217'si (%72,3) bekar olan katılımcıların 79'unun (%26,3) çocuğu vardır. Katılımcıların 30'u (%10) ilköğretim, 68'i (%22,7) ortaöğretim ve 202'si (%67,3) yükseköğretim düzeyinde eğitime sahiptir. 478 kişilik ikinci örneklem 285'i (%59,6) kadın ve 193'ü (%40,4) erkektir. 18-69 yaş aralığındaki katılımcıların yaş ortalaması 27,11±9,16'dır. 121'i (%25,3) evli ve 357'si (%74,7) bekar olan katılımcıların 116'sının (%24,3) çocuğu vardır. Katılımcıların 44'ü (%9,2) ilköğretim, 108'i (%22,6) ortaöğretim ve 326'sı (%68,2) yükseköğretim düzeyinde eğitime sahiptir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, katılımcıların sosyodemografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından yapılandırılmış bir formatta oluşturulan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Ayrıca, bu çalışma kapsamında geliştirilmesi planlanan “Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği” ve ölçüt geçerliğini değerlendirmek amacıyla “Evlat Edinmeye Yönelik Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama sürecinden önce Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’ndan 14.01.2025 tarih ve 01.06 sayılı etik kurul izni alınmıştır. Veriler, Google Forms aracılığıyla oluşturulan çevrimiçi anket formu üzerinden sosyal ağ platformları kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama sürecinde katılımcılara araştırmanın amacı ve gönüllülük esasları açıklanmış, katılım öncesinde bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

2.3.1. Evlat Edinmeye Yönelik Tutum Ölçeği

Bu çalışma kapsamında geliştirilmesi hedeflenen “Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği”nin ölçüt geçerliğini test etmek adına Sancar ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen “Evlat Edinmeye Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, bireylerin evlat edinmeye yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş olup literatürde yaygın olarak kullanılan bir ölçme aracıdır. Ölçekte 5 dereceli likert tipinde cevaplanan 23 madde bulunmaktadır. Tek boyuttan oluşan ölçekten alınan puanın yüksekliği bireylerin evlat edinmeye yönelik olumlu tutumlarının yüksekliğini ifade etmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik kat sayısı $\alpha=0,92$ olup bu araştırmada ($n=478$) bu değer $\alpha=0,94$ ’tür.

2.3.2. Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği

Bu araştırma kapsamında geliştirilmesi planlanan “Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği”nin hazırlanmasında, ölçek geliştirme sürecinin temel aşamaları izlenmiş ve bu doğrultuda literatür taraması, madde havuzunun oluşturulması, uzman görüşlerinin alınması ve uygulama süreçleri gerçekleştirilmiştir (Büyüköztürk, 2007). İlk aşamada, koruyucu ailelikle ilgili kavramsal ve kuramsal çerçeveyi detaylı bir şekilde incelemek amacıyla kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. Bu inceleme sürecinde, ölçeğe dâhil edilebilecek ifadeler belirlenerek toplamda 40 maddeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerin kapsam geçerliğinin incelenmesi adına ölçme ve değerlendirme ile koruyucu aile alanında akademik çalışmaları olan akademisyenler ve bu alanda görev alan meslek elemanlarından oluşan beş uzmandan uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda yapılan değerlendirmeler çerçevesinde 33 maddelik ölçek formu oluşturulmuştur. 33 maddeden oluşan ölçek 5 dereceli (1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum 5=Tamamen katılıyorum) likert tipinde cevaplanmaktadır. 33 madde üzerinden ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmış olup nihai hali 18 madde ve iki alt boyuttan oluşmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, SPSS 25.0 ve AMOS 24.0 paket programları kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sürecine başlamadan önce verilerin normallik varsayımı test edilmiş, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 2 aralığında olduğu belirlenerek verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir (George ve Mallery, 2010). Yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla öncelikle açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmış ve ölçeğin faktör yapısının uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ile Bartlett Küresellik testi aracılığıyla incelenmiştir. AFA sonucunda elde edilen faktör yapısının doğruluğu, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilerek uyum indeksleri değerlendirilmiştir. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek için ise Cronbach alfa katsayısı, madde-toplam korelasyonu ve ayırt edicilik analizleri yapılmıştır.

3. Bulgular

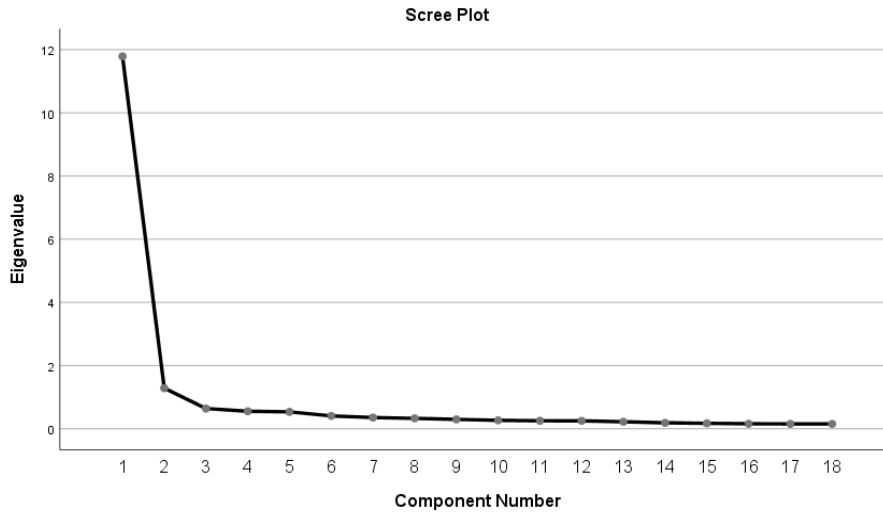
3.1. Gerçeklik

3.1.1. Açıklayıcı Faktör Analizi

Açıklayıcı faktör analizine geçilmeden önce, veri setinin faktör analizine uygunluğu değerlendirilmiştir. Bu süreçte ilk olarak değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı olmayan ya da korelasyon katsayısı 0,30'un altında kalan maddeler (md. 10, 22, 15, 33, 8, 11, 12, 13) ölçek aracından çıkarılmıştır (Erkuş, 2014; Tezbaşaran, 1996). Ardından, veri setinin açıklayıcı faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Küresellik testi uygulanmıştır. KMO katsayısının 0,80'in üzerinde olması ve Bartlett Küresellik testinden elde edilen χ^2 değerinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2007; Hair vd., 2013). Yapılan analiz sonucunda KMO değerinin 0,97 olduğu ve Bartlett Küresellik testinin ($\chi^2=6865,078$; $p<0,01$) anlamlı çıktığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar, veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu ortaya koymuştur.

Temel bileşenler analizinde, faktörler arasındaki ilişki varsayımına dayanarak direct oblimin eğişik döndürme yöntemi kullanılmıştır (Costello ve Osborne, 2005). İlk aşamada, faktör yükü 0,40'ın altında olan 9. madde ölçekten çıkarılmıştır (Kozak, 2021). Kalan 24 madde ile yeniden temel bileşenler analizi gerçekleştirilmiş ve toplam varyansın %70,53'ünü açıklayan üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu süreçte, birden fazla faktöre yüklenen ve yük farkı 0,10'un üzerinde olan binişik maddeler (md. 16, 26) aşamalı olarak çıkarılarak (Yong ve Pearce, 2013) ölçek 22 maddelik iki faktörlü bir yapıya dönüştürülmüştür. Sonrasında, kuramsal ve kavramsal açıdan faktörle uyumlu olmayan maddeler (md. 7, 14, 20, 31) ölçekten çıkarılmıştır (Karaman, 2023). Kalan 18 madde ile tekrar yapılan analiz sonucunda ölçeğin iki faktörle açıklandığı görülmüştür. Ayrıca, faktörlerin açıklama gücünü gösteren yamaç grafiğinde (Grafik 1) ikinci faktörden sonra grafiğin yataylaştığı ve ölçeğin özdeğeri 1'in üzerinde olan iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir (Gürbüz ve Şahin, 2018).

Grafik 1: Açıklayıcı Faktör Analizine İlişkin Yamaç Grafiği

18 maddelik yapı ile yapılan açıklayıcı faktör analizinde, KMO değerinin 0,97 ve Bartlett Küresellik testinin ($\chi^2=5210,230$; $p<0,01$) anlamlı olduğu belirlenmiştir. İki faktörlü ölçek yapısının faktör yükleri 0,677 ile 0,961 arasında değişirken, toplam varyansın %72,61'ini açıkladığı bulunmuştur. Sosyal bilimlerde açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması genellikle yeterli kabul edilse de daha yüksek bir varyans oranı, faktör yapısının gücünü göstermektedir (Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008). 18 maddenin madde yükleri, faktörlerin özdeğerleri ve açıklanan varyansları Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Ölçek Maddeleri, Madde Faktör Yükleri, Açıkladıkları Varyans Oranları

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2
17.Koruyucu ailede büyüme (ailenin bir üyesi olmak), çocukların psikolojik gelişimini olumlu yönde etkiler.	0,913	
18.Koruyucu aile olmak, çocuğun eğitim hayatına katkı sunar.	0,906	
19.Koruyucu ailede büyüme (ailenin bir üyesi olmak), çocukların sevgi ve güven duygularını yeniden kazanmalarını sağlar.	0,896	
21.Koruyucu ailelerin çocuklara aile aidiyeti hissi kazandırması önemlidir.	0,884	
23.Koruyucu aile olmak bireylerin sorumluluk bilincini artırır.	0,872	
24.Her çocuğun bir aile ortamına ihtiyaç duyduğunu düşünüyorum.	0,834	
25.Koruyucu aile olmak, koruma altındaki çocuklar için önemli bir fırsattır.	0,805	
27.Koruyucu aileler, çocuklara ihtiyaç duydukları sevgi ve şefkati sağlar.	0,805	
28.Koruyucu aile olmak, bir insanın hayatını değiştirmek için önemli bir fırsattır.	0,787	
29.Koruyucu aile olmak, manevi bir tatmin sağlar.	0,754	
30.Koruyucu aile olmak, toplumdaki çocukların geleceği açısından önemlidir.	0,746	
32.Koruma altındaki çocukların iyi bir ailede büyümeleri için sorumluluk almak önemli bir görevdir.	0,677	
1.Koruyucu aile olmak, toplumsal dayanışmayı artırır.		0,961
2.Koruyucu aileler, toplumdaki dezavantajlı çocukların hayatını değiştirebilir.		0,883
3.Koruyucu ailelik, koruma ve bakım altında bulunan çocukların topluma faydalı bireyler olarak yetişmesine katkı sağlar.		0,802
4.Koruyucu ailelik, toplum tarafından takdir edilmesi gereken bir durumdur.		0,799
5.Koruyucu ailelik, bireylerdeki sosyal sorumluluk duygusunu geliştirir.		0,790
6.Koruyucu aileliğin toplum tarafından teşvik edilmesi gerektiğini düşünüyorum.		0,758
Özdeğer	11,786	1,284
Açıklanan Varyans	%65,47	%7,14
Toplam Açıklanan Varyans	%72,61	

Tablo 1’de görüldüğü üzere 12 maddeden oluşan birinci faktörün özdeğeri 11,786 olup, toplam varyansın %65,47’sini açıklamaktadır. Bu faktör, koruyucu aileliğin birey ve çocuk üzerindeki doğrudan etkilerine odaklanan maddeleri içermekte ve “Bireysel Katkı ve Çocuk Refahı” boyutunu temsil etmektedir. Altı maddeden oluşan ikinci faktörün özdeğeri ise 1,284 olup, toplam varyansın %7,14’ünü açıklamaktadır. Bu faktör, koruyucu aileliğin toplumdaki etkilerini ve toplumsal algısını ölçmeye yönelik maddeler içermekte ve “Toplumsal Katkı ve Dayanışma” boyutunu oluşturmaktadır.

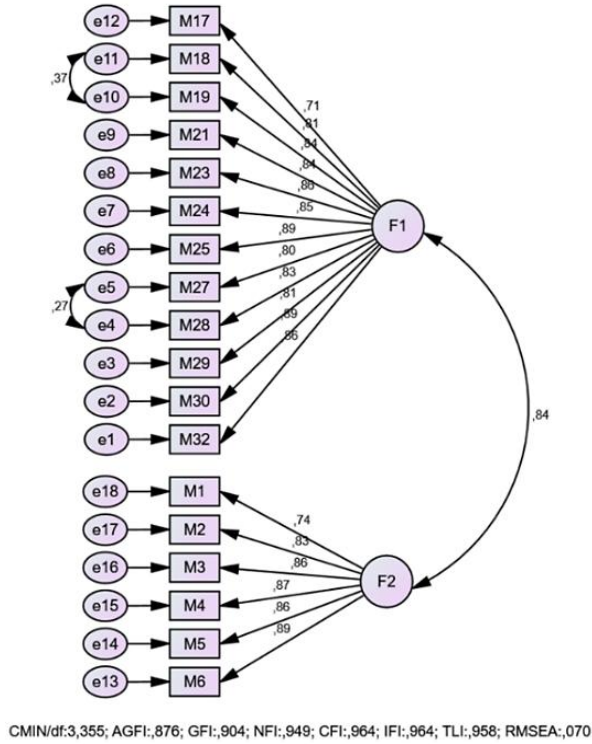
3.1.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan 18 maddeli ve 2 faktörlü yapının öngördüğü teorik yapının doğruluğunu test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA analizi faktör yapısının model uyumunun genellenebilirliğini artırmak (Orçan, 2018; Yong ve Pearce, 2013) amacıyla 478 kişilik farklı bir örneklem grubu ile gerçekleştirilmiştir. Yeterli örneklem büyüklüğü ve normallik varsayımını sağlayan veriler, DFA analizi için en uygun yöntem olan "maximum likelihood" yönteminin kullanılmasına olanak tanımıştır (Anderson ve Gerbing, 1984; Gürbüz ve Şahin, 2018). DFA sonuçlarına göre, standardize edilmiş faktör yüklerinin 0,71 ile 0,89 arasında değiştiği belirlenmiştir. Hair ve arkadaşları (2013) standardize edilmiş faktör yüklerinin 0,50 ve üzerinde olması halinde gözlenen değişkenin gizil değişkeni yeterince temsil ettiğini belirtmektedir.

DFA analizinde modelin verilerle uyumunu değerlendirmek amacıyla Ki-kare indeksi kullanılmıştır ve elde edilen sonuç ($\chi^2=442,851$; $sd=132$; $p<0,001$) modelin anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Şekil 1’de görüldüğü gibi, $\chi^2/sd=3,355$ olup bu değer, modelin iyi bir uyum gösterdiğini ($\chi^2/sd<5$) ifade etmektedir (Anderson ve Gerbing, 1984). Modelin örneklem ile uyumluluğunu gösteren RMSEA=0,070 değeri kabul edilebilir aralıktadır (Browne ve Cudeck, 1992). Ayrıca, AGFI=0,876; GFI=0,904; NFI=0,949; CFI=0,964; IFI=0,964 ve TLI=0,958 değerleri de iyi ve kabul edilebilir seviyelerde bulunmaktadır (Chan ve Sun, 2019; Schermelleh-Engel vd., 2003; Sürücü vd., 2021). Genel olarak model incelendiğinde, AFA sonrasında elde

edilen faktörlerin ve yapının doğrulandığı görülmektedir. Ölçeğin faktöriyel modeli ve faktör-madde ilişkisi Şekil 1'deki DFA diyagramında sunulmuştur.

Şekil 1: Ölçeğin DFA Diyagramı

3.1.3. Ölçüt Geçerliği

Ölçüt geçerliği, bir ölçüm aracının öngörülen hedefle uyumlu olacak şekilde ölçüm gerçekleştirip gerçekleştirmediğini belirlemek için uygulanan bir geçerlilik biçimidir. Bu kapsamda ölçüm aracı daha önce geçerliği ve güvenirliği doğrulanmış dışsal bir ölçüt ile karşılaştırılarak değerlendirilir. Ölçme aracından elde edilen sonuçlar ile geçerliği yüksek olduğu bilinen benzer özelliklere sahip bir diğer ölçüm aracının puanları arasındaki doğrusal nitelikteki ilişkileri ortaya koyan korelasyon katsayısı ölçüt geçerliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Gömleksiz ve Erkan, 2010; Tavşancıl, 2010). Bu bağlamda DFA analizi ile doğrulanan “Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği”nin beklenen yapısıyla bir dış ölçüt arasındaki ilişkisini değerlendirebilmek amacıyla, bireylerin evlat edinmeye yönelik tutumlarını ölçen “Evlat Edinmeye Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Her iki ölçek, eş zamanlı geçerliği sağlamak adına mevcut örneklem grubuna eş zamanlı olarak uygulanmıştır. Ölçüt geçerliğini test etmek amacıyla, Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği ve alt boyutları ile Evlat Edinmeye Yönelik Tutum Ölçeği arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur. Değişkenler arasındaki korelasyonlar incelendiğinde, evlat edinmeye yönelik tutum ile bireysel katkı ve çocuk refahı ($r=0,757$; $p<0,01$), toplumsal katkı ve dayanışma ($r=0,642$; $p<0,01$) ve koruyucu aileliğe yönelik tutum ($r=0,753$; $p<0,01$) arasında güçlü ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, bu araştırma kapsamında geliştirilen “Koruyucu Aileye Yönelik Tutum Ölçeği”nin ölçüt geçerliliği kanıtlanmıştır.

Tablo 2: Ölçeklere Ait Betimsel İstatistikler ve Ölçüt Geçerliğine İlişkin Korelasyonlar

Değişkenler	n	Min.	Max.	$\bar{x}$	ss.	1	2	3	4
1. Bireysel Katkı ve Çocuk Refahı Boyutu	478	1,00	5,00	4,15	0,93	1			
2. Toplumsal Katkı ve Dayanışma Boyutu	478	1,00	5,00	4,26	0,96	,794**	1		
3. Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği	478	1,00	5,00	4,19	0,90	,976**	,907**	1	
4. Evlat Edinmeye Yönelik Tutum Ölçeği	478	1,18	5,00	3,97	0,81	,757**	,642**	,753**	1

** $p<0,01$

3.2. Güvenirlilik

3.2.1. Uç Gruplar Ayırt Ediciliği

Araştırma kapsamında geliştirilen “Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği”nin güvenirlilik analizi için önce uç gruplar ayırt edicilik yönteminden yararlanılmıştır. Bu yöntem, bir ölçüm aracının hedeflediği özelliği ne kadar iyi ölçtüğünü değerlendirmeyi amaçlayan bir tekniktir. Yöntem, katılımcıların (n=478) toplam ölçek puanlarına göre sıralanarak en yüksek puana sahip %27'lik grup (üst grup) ile en düşük puana sahip %27'lik grup (alt grup) arasında bir karşılaştırma yapılmasını içermektedir. Her iki grubun %27'lik dilimler şeklinde belirlenmesi, grupların yeterli örneklem büyüklüğüne sahip olması ve ayırt edici farklılıkların net bir şekilde tespit edilebilmesi için tercih edilmektedir. Farklılıkların tespiti için genelde bağımsız örneklem t testi uygulanmaktadır. Üst grubun ortalamasının alt grubun ortalamasından önemli ölçüde farklı olması durumunda, ölçüm aracının yüksek ve düşük performanslı bireyleri etkili bir şekilde ayırt edebildiği sonucuna varılmaktadır (Flanagan, 1952). Bu kapsamda ölçeğin faktör yapısının doğrulandığı 478 kişilik örneklem grubunda katılımcıların Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nden almış oldukları ortalama puana göre yapılan sıralamada 129 kişilik (%27) üst grup ve 129 kişilik (%27) alt grup oluşturulmuştur. Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği ve alt boyutlarının uç gruplar açısından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir. Analiz sonucunda bireysel katkı ve çocuk refahı boyutu ($t_{(256)}=26,911$; $p<0,001$), toplumsal katkı ve dayanışma boyutu ($t_{(256)}=19,750$; $p<0,001$) ve koruyucu aileye yönelik tutum ölçeği ($t_{(256)}=27,360$; $p<0,001$) puan ortalamalarının uç gruplar açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Bu bulgular, ölçeğin bireylerin koruyucu aileliğe yönelik tutumlarını etkin bir şekilde ayırt edebildiğini ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

Tablo 3: Ölçeklere Ait Betimsel İstatistikler ve Ölçüt Geçerliğine İlişkin Korelasyonlar

Değişkenler	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss.	t	p
Bireysel Katkı ve Çocuk Refahı Boyutu	Üst Grup	129	4,96	0,06	26,911	0,00*
	Alt Grup	129	2,92	0,86		
Toplumsal Katkı ve Dayanışma Boyutu	Üst Grup	129	4,98	0,07	19,750	0,00*
	Alt Grup	129	3,11	1,07		
Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği	Üst Grup	129	4,97	0,04	27,360	0,00*
	Alt Grup	129	2,98	0,82		

* $p<0,001$

3.2.2. İç Tutarlılık

İç tutarlılık analizleri, bir ölçeğin güvenirliliğini değerlendirmek ve ölçekte yer alan maddelerin birbirleriyle ne düzeyde uyumlu olduğunu belirlemek için kullanılan bir dizi yöntemden oluşmaktadır (Çakmur, 2012). Cronbach Alfa Katsayısı, çoktan seçmeli veya Likert tipi ölçme araçlarında en yaygın kullanılan iç tutarlılık ölçütüdür (Bonett ve Wright, 2015). Bu katsayı, ölçeğin maddelerinin varyanslarının toplamının, genel varyansa oranlanması yoluyla hesaplanan standart varyasyonun ağırlıklı ortalamasını ifade etmektedir (Cronbach, 1951). Genel olarak, Cronbach alfa katsayısının $\alpha \geq 0,70$ olması beklenir (George ve Mallery, 2010). Bu bağlamda Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği ve alt boyutları için Cronbach's Alpha Katsayısı hesaplaması yapılarak iç tutarlılık düzeyleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar Cronbach's Alpha katsayısının Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nin tümü için $\alpha=0,97$; Bireysel Katkı ve Çocuk Refahı alt boyutu için $\alpha=0,96$ ve Toplumsal Katkı ve Dayanışma alt boyutu için $\alpha=0,93$ olduğunu göstermektedir. Bu değerler ölçeğin maddelerinin birbirleriyle uyumlu olduğunu ve ölçüm aracının oldukça yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğunu ortaya koymaktadır (George ve Mallery, 2010).

Ekte nihai hali sunulan 18 madde ve 2 boyuttan (Bireysel Katkı ve Çocuk Refahı ile Toplumsal Katkı ve Dayanışma) oluşan “Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği”nin, bireylerin koruyucu aileliğe yönelik tutumlarını ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu ortaya konulmuştur. Ters kodlanan maddenin

bulunmadığı ölçeğin tümünden ve alt boyutlarından alınan ortalama puanın yüksekliği, katılımcıların koruyucu aileliğe yönelik tutumlarının olumlu ve destekleyici bir şekilde şekillendiğini ve koruyucu aileliğe sosyal sorumluluk, aile içi güven duygusu, psikolojik destek ve toplumsal fayda açısından olumlu bir yaklaşım sergilediklerini ifade eder. Alt boyutlar bağlamında değerlendirildiğinde Bireysel Katkı ve Çocuk Refahı alt boyutundan alınan yüksek ortalama puan, katılımcıların koruyucu aileliğin çocukların psikolojik, eğitimsel ve duygusal gelişimi üzerinde olumlu etkiler oluşturacağına ve bireysel refah sağlayacağına dair güçlü bir inanca sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Toplumsal Katkı ve Dayanışma alt boyutundan alınan yüksek ortalama puan, katılımcıların koruyucu aileliğin toplum için önemli bir katkı sağladığına ve toplumsal dayanışma ile sosyal sorumluluğu artıran bir etkiye sahip olduğuna inandıklarını göstermektedir.

4. Sonuç

Bu çalışma, bireylerin koruyucu aileliğe yönelik tutumlarını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nin geliştirilmesi sürecinde, klasik ölçek geliştirme aşamaları titizlikle takip edilmiştir. Bu kapsamda öncelikle literatür taraması yapılarak teorik temel çerçevesinde madde havuzu oluşturulmuştur. Ardından alınan uzman görüşleri doğrultusunda ölçeğin ölçme aracı olarak gerekli revizyonlar yapıp uygulama aşamasına geçilmiştir. Çalışmanın sonuçları, geliştirilen ölçeğin bireylerin koruyucu aileliğe yönelik tutumlarını ölçmede başarılı bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

Ölçek geliştirme sürecinde gerçekleştirilen Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonucunda ölçeğin iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Birinci faktör, koruyucu aile olmanın hem birey hem de çocuk üzerindeki doğrudan etkilerine odaklanmaktadır. Bu alt boyuttaki maddeler, koruyucu aileliğin çocuğun psikolojik gelişimi, sevgi ve güven duygularını yeniden kazanması, eğitim hayatına katkısı ve aile aidiyeti hissi kazandırma gibi bireysel düzeydeki olumlu etkilerini vurgulamaktadır. Aynı zamanda koruyucu aile olmanın bireyde sorumluluk bilinci geliştirmesi ve manevi tatmin sağlaması gibi koruyucu aileyi doğrudan etkileyen yönleri de ele almaktadır. Bu bağlamda, bu alt boyut koruyucu aileliğin bireysel sorumluluk, çocuk refahı ve manevi katkı boyutunu ölçmektedir. Öte yandan ikinci faktör, koruyucu aileliğin toplum düzeyindeki etkilerini ve toplumsal algısını ölçmektedir. Maddeler, koruyucu aileliğin toplumsal dayanışmayı artırıcı rolü, dezavantajlı çocukların hayata kazandırılmasına katkısı, sosyal sorumluluk bilincini güçlendirmesi ve toplumda takdir edilmesi gereken bir davranış olması gibi konulara odaklanmaktadır. Ayrıca koruyucu aileliğin toplumsal düzeyde teşvik edilmesi gerektiği düşüncesini de içermektedir. Bu nedenle bu faktör, koruyucu aileliğin sosyal sorumluluk, toplumsal fayda ve dayanışma boyutunu değerlendirmektedir. Dolayısıyla "Bireysel Katkı ve Çocuk Refahı" ve "Toplumsal Katkı ve Dayanışma" olarak adlandırılan bu faktörler, hem bireyin koruyucu aile olma sürecindeki bireysel motivasyonlarına hem de toplumsal fayda anlayışına odaklanan kapsamlı bir tutum değerlendirmesi sunmaktadır.

Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonuçlarına göre ölçek toplam varyansın %72,61'ini açıklamış ve bu oran sosyal bilimlerde ölçek geliştirme çalışmaları için oldukça yüksek kabul edilmektedir (Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008). Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) bulguları da 18 maddeli ve 2 faktörlü modelin verilerle uyumlu olduğunu ve elde edilen faktör yapısının doğrulandığını göstermiştir. DFA analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri modelin iyi ve kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiğini ortaya koymuştur (Anderson ve Gerbing, 1984; Browne ve Cudeck, 1992; Chan ve Sun, 2019; Schermelleh-Engel vd., 2003; Sürücü vd., 2021).

Araştırmada kullanılan güvenirlik analizleri, ölçeğin yüksek iç tutarlılığa sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach's Alpha katsayısı ($\alpha=0,97$), "Bireysel Katkı ve Çocuk Refahı" alt boyutu için $\alpha=0,96$ ve "Toplumsal Katkı ve Dayanışma" alt boyutu için $\alpha=0,93$ olarak bulunmuştur. Bu değerler, ölçeğin oldukça güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (George ve Mallery, 2010). Ayrıca uç grup ayırt edicilik analizleri, ölçeğin bireyler arasındaki tutumsal farklılıkları başarıyla ayırt edebildiğini kanıtlamıştır (Flanagan, 1952).

Ölçüt geçerliği kapsamında, koruyucu aileliğe yönelik tutumların benzer bir yapı ile ilişkisini belirlemek adına “Evlat Edinmeye Yönelik Tutum Ölçeği” ile yapılan korelasyon analizi anlamlı ve güçlü ilişkiler ortaya koymuştur. Bu bulgu, geliştirilen ölçeğin benzer tutumsal yapılarla tutarlı ölçümler yaptığını desteklemektedir (Gömleksiz ve Erkan, 2010; Tavşancıl, 2010).

Araştırmadan elde edilen bulgular, bireylerin koruyucu aileliğe yönelik olumlu tutumlarının hem çocuk refahını artırma hem de toplumsal dayanışmaya katkı sağlama motivasyonlarıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, sosyal hizmet profesyonelleri ve politika yapıcılar için doğrudan uygulama ve strateji geliştirme açısından önemli veriler sunmaktadır. Bu kapsamda koruyucu ailelik sisteminin güçlendirilmesine yönelik farkındalık çalışmalarında, sosyal politika planlamalarında ve sosyal hizmet uygulamalarında geliştirilen ölçeğin kullanılabilirliği desteklenmektedir. Ayrıca bulgular, koruyucu aile sistemine yönelik sosyal politika geliştirme süreçlerinde karar vericilere veri temelli öneriler sunabilir. Ölçek, koruyucu aile olmayı düşünen bireyler için düzenlenecek eğitim ve bilinçlendirme programlarının ihtiyaçlarını belirlemek için rehberlik edebilir. Öte yandan bu araştırma, koruyucu ailelikle ilgili tutumların farklı sosyodemografik değişkenlere göre nasıl farklılaştığını inceleyecek olan gelecekteki çalışmalar için temel oluşturabilir. Ayrıca, geliştirilen ölçeğin farklı kültürel bağlamlarda geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması, uluslararası düzeyde kullanılabilirliğini artıracaktır.

Sonuç olarak, “Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği” bireylerin koruyucu aileliğe yönelik tutumlarını ölçmede geçerli ve güvenilir bir araç olarak sosyal hizmet alanına önemli katkılar sunmaktadır. Ölçek hem akademik çalışmalarda hem de sosyal hizmet uygulamalarında kullanılabilecek pratik bir araç olup, koruyucu aile sisteminin geliştirilmesine yönelik politikalar ve stratejiler için güçlü bir veri kaynağı oluşturabilir.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The author(s) have no conflict of interest to declare.

Yazarların Katkıları/Authors Contributions

Çalışmanın Tasarlanması: Yazar-1 (%60), Yazar-2 (%40)

Conceiving the Study: Author-1 (%60), Author-2 (%40)

Veri Toplanması: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)

Data Collection: Author-1 (%50), Author-2 (%50)

Veri Analizi: Yazar-1 (%100), Yazar-2 (%0)

Data Analysis: Author-1 (%100), Author-2 (%0)

Makalenin Yazımı: Yazar-1 (%70), Yazar-2 (%30)

Writing Up: Author-1 (%70), Author-2 (%30)

Makale Gönderimi ve Revizyonu: Yazar-1 (%80), Yazar-2 (%20)

Submission and Revision: Author-1 (%80), Author-2 (%20)

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

Kaynaklar

- Anderson, J. C. ve Gerbing, D. W. (1984). The Effect of Sampling Error on Convergence, Improper Solutions and Goodness-Of-Fit Indices for Maximum Likelihood Confirmatory Factor Analysis. *Psychometrika*, 49(2), s.155-173. <https://doi.org/10.1007/BF02294170>
- Bilican-Gökkaya, V. (2014). Ailelerin, Koruyucu Aile Olma Nedenleri (Sivas İli Örneği). *Journal of Human Sciences*, 11(1), s.603–620. <http://dx.doi.org/10.14687/ijhs.v11i1.2773>

- Bonett, D. G. ve Wright, T. A. (2015). Cronbach's Alpha Reliability: Interval Estimation, Hypothesis Testing, and Sample Size Planning. *Journal of Organizational Behavior*, 36(1), s.3-15. <https://doi.org/10.1002/job.1960>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press.
- Browne, M. W. ve Cudeck, R. (1992). Alternative Ways of Assessing Model Fit. *Sociological Methods & Research*, 21(2), s.230-258. <https://doi.org/10.1177/0049124192021002005>
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pegem Yayıncılık.
- Byrne, B. M. (2016). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming* (3rd ed.). Routledge.
- Carrera, P., Román, M. ve Jiménez-Morago, J. M. (2024). Resilience Among Children in Foster Care: Variability in Adaptive Functioning and Associated Factors. *Children and Youth Services Review*, 156, s.107363. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.107363>
- Certel, N. (2024). Koruyucu Aile Modeli Uygulamalarında Biyolojik Ailelerin Yeri ve Önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 35(2), s.349-364. <https://doi.org/10.33417/tsh.1355646>
- Chan, H. W. Q. ve Sun, C. F. R. (2019). Scale Development: Chinese Irrational Beliefs and Rational Attitude Scale. *PsyCh Journal*, 8(1), s.122-136. <https://doi.org/10.1002/pchj.249>
- Comrey, A. L. ve Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. Erlbaum.
- Costello, A. B. ve Osborne, J. (2005). Best Practices in Exploratory Factor Analysis: Four Recommendations for Getting the Most from Your Analysis. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 10(1), s.7. <https://doi.org/10.7275/jyj1-4868>
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, s.297-334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Çakmur, H. (2012). Araştırmalarda Ölçme-Güvenilirlik-Geçerlilik. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(3), s.339-344. <https://doi.org/10.5455/pmb.1-1322486024>
- Dal, V. ve Akbaş, E. (2020). Koruyucu Aile Hizmetinde Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(3), s.523-546.
- Delgado, P., Carvalho, J. M. S., Montserrat, C. ve Llosada-Gistau, J. (2020). The Subjective Wellbeing of Portuguese Children in Foster Care, Residential Care and Children Living with Their Families: Challenges and Implications for A Child Care System Still Focused on Institutionalization. *Child Indicators Research*, 13, s.67-84. <https://doi.org/10.1007/s12187-019-09652-4>
- Erbay, E. ve Çalış, N. (2021). Türkiye’de Koruyucu Aile Hizmetlerine Yönelik Uzman Görüşleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), s.439-462. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.793311>
- Erkuş, A. (2014). *Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme-I: Temel Kavramlar ve İşlemler*. Pegem Yayınları.
- Ervüz, C. ve Türk, A. (2025). Çocuk Hakları Perspektifinden Koruyucu Aile Sisteminin Değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2025(Aile Özel Sayısı Cilt -2), 449-480. <https://doi.org/10.21560/spcd.v2025i88554.1624518>
- Flanagan, J. C. (1952). The Effectiveness of Short Methods for Calculating Correlation Coefficients. *Psychological Bulletin*, 49(4), s.342-348. <https://doi.org/10.1037/h0057321>
- Floyd, F. J. ve Widaman, K. F. (1995). Factor Analysis in The Development and Refinement of Clinical Assessment Instruments. *Psychological Assessment*, 7(3), s.286-299. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.7.3.286>
- George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS For Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 Update (10. ed.) Pearson.

- Gökce, H. (2017). Bir Sosyal Politika Olarak Evlât Edindirmenin Toplumsal Direnç Kaynakları. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 1(1), s.19-38.
- Gömlüksiz, M. ve Erkan, S. (2010). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (2. Baskı). Nobel Yayın.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Felsefe – Yöntem – Analiz* (5. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. ve Tatham, R. L. (2013). *Multivariate Data Analysis*. Pearson Education Limited.
- Harden, B. J., Meisch, A. D. A., Vick, J. E. ve Pandohie-Johnson, L. (2008). Measuring Parenting Among Foster Families: The Development of The Foster Parent Attitudes Questionnaire (FPAQ). *Children and Youth Services Review*, 30(8), s.879-892. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2007.12.015>
- Hayat Sende Derneği. (2022). *Aile Temelli Bakım Modellerinin Güçlendirilmesi Projesi*. 11 Şubat 2025 tarihinde <https://www.hayatsende.org/wp-content/uploads/2023/01/SonFinal-3.pdf> adresinden erişildi.
- Henson, R. ve Roberts, J. (2006). Use Of Exploratory Factor Analysis in Published Research: Common Errors and Some Comment on Improved Practice. *Educational and Psychological Measurement*, 66, s. 393-416. <https://doi.org/10.1177/0013164405282485>
- Herczog, M. (2024). The Perspectives of Family Foster Care in the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia. *Public Governance, Administration and Finances Law Review*, 9(1), s.129-147. <https://doi.org/10.53116/pgaftr.7366>
- Hornset, N. ve Smedsvik, B. (2024). Can Increased Support to Foster Care Families Reduce the Number of Moves for Children in Out-Of-Home Care? Evidence From Norway. *International Journal of Social Welfare*, 33(3), s.745-756. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12644>
- Karagöz, Y. ve Kösterelioğlu, İ. (2008). İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Faktör Analizi Metodu ile Geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), s.81-98.
- Karaman, M. (2023). Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizi: Kavramsal Bir Çalışma. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1), s.47-63. <https://doi.org/10.29131/uiibd.1279602>
- Karataş, K. (2007). Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2), s.7-20.
- Karatay, A. (2017). Türkiye’de Koruyucu Aile: Kökenleri, Gelişimi ve Bugünü. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), s.389-427. <https://doi.org/10.32739/uskudarsbd.3.5.30>
- Kaymakçı, Y. S. (2021). Koruyucu Aile Hizmet Modeli ile İlgili Yapılan Çalışmaların Sosyal Sermaye Bağlamında Analizi. *Toplumsal Politika Dergisi*, 2(2), s.122-136.
- Kıbaroğlu, S. ve Zengin, O. (2023). Koruyucu Aile Hizmet Modeline Yönelik Toplumsal Algılar: Nitel Bir Araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 34(1), s.661-678. <https://doi.org/10.33417/tsh.1269615>
- Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (4th ed.). Guilford Publications.
- Kozak M. (2021). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayımla Teknikleri* (5. Baskı). Detay Yayıncılık.
- Li, D., Chng, G. S. ve Chu, C. M. (2019). Comparing Long-Term Placement Outcomes of Residential and Family Foster Care: A Meta-Analysis. *Trauma, Violence ve Abuse*, 20(5), s.653-664. <https://doi.org/10.1177/1524838017726427>
- Muthén, L. K. ve Muthén, B. O. (2002). How To Use a Monte Carlo Study to Decide on Sample Size and Determine Power. *Structural Equation Modeling*, 9(4), s.599–620. https://doi.org/10.1207/S15328007SEM0904_8

- Orçan, F. (2018). Exploratory and Confirmatory Factor Analysis: Which One to Use first?. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 9(4), s.414-421. <https://doi.org/10.21031/epod.394323>
- Orme, J. G., Buehler, C., McSurdy, M., Rhodes, K. W. ve Cox, M. E. (2003). The Foster Parent Potential Scale. *Research on Social Work Practice*, 13(2), s.181-207.
- Özbesler, C. (2009). Koruyucu Aile Hizmetlerinde Değerlendirme Süreci. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4 (6), s.86-94.
- Özler Ervüz, F. ve Öztürk, M. (2024). Üniversite Öğrencilerinin Genel Aidiyet Duygularının Belirleyicileri: Anne-Baba Tutumları ve Bağlanma Stilleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 35(3), s.493-513. <https://doi.org/10.33417/tsh.1254040>
- Pak-Güre, M. D., Aydeniz, Ü. ve Uğurlu, Z. (2024). Türkiye’de Koruyucu Aile ve Evlat Edinme ile İlgili Çalışmalar: Sistemik Bir İnceleme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 8(2), s.52-66. <https://doi.org/10.70989/scd.1587368>
- Rock, S., Michelson, D., Thomson, S. ve Day, C. (2015). Understanding Foster Placement Instability for Looked After Children: A Systematic Review and Narrative Synthesis of Quantitative and Qualitative Evidence. *British Journal of Social Work*, 45(1), s.177-203. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bct084>
- Ruff, S., Linville, D. ve Hawkins, Q. (2024). A Qualitative Investigation of The Relationships Between Foster Care Stakeholders and Research. *Global Social Welfare*, s.1-15. <https://doi.org/10.1007/s40609-024-00349-3>
- Sancar, G., Altın, A., Kanat, Ö., Şahin, A. G. ve Kındap-Tepe, Y. (2018). Evlat Edinmeye Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Journal of Social Sciences*, 5, s.204-217. <http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.3983>
- Sayın, N. ve Tekin, U. (2024). Koruyucu Ailede Yetişen Çocukların Gözüyle Koruyucu Ailelerin Değerlendirilmesi. *The Journal of Social Sciences*, (41), s.524-546. <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.32680>
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating the Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit Measures. *Methods of Psychological Research*, 8(2), s.23-74.
- Sürücü, L., Şeşen, H. ve Maşlakçı, A. (2021). SPSS, AMOS ve PROCESS Macro ile İlişkisel, Aracı/Düzenleyici ve Yapısal Eşitlik Modellemesi (Uygulamalı Analizler). Detay Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (4. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Tezbaşaran, A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Psikologlar Derneği Yayınları.
- Williams, C. (2007). Research Methods. *Journal of Business & Economic Research*, 5(3), s.65-72. <http://dx.doi.org/10.19030/jber.v5i3.2532>
- Yong, A. G. ve Pearce, S. (2013). A Beginner’s Guide to Factor Analysis: Focusing on Exploratory Factor Analysis. *Tutorials in Quantitative Methods for Psychology*, 9(2), s.79-94. <https://doi.org/10.20982/tqmp.09.2.p079>
- Zeanah, C. H., Shaffer, C. ve Dozier, M. (2011). Foster Care for Young Children: Why It Must Be Developmentally Informed. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 50(12), s.1199-1201. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2011.08.001>

Ek: Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği

Koruyucu Aileliğe Yönelik Tutum Ölçeği		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Aşağıda koruyucu ailelikle ilgili bazı ifadeler bulunmaktadır. Lütfen bu ifadeleri dikkatlice okuyarak, ifadelere ne düzeyde katıldığınızı size en uygun cevabı işaretleyerek belirtiniz. İfadelerin doğru ya da yanlış bir cevabı yoktur.						
1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum 5=Tamamen Katılıyorum						
1	Koruyucu aile olmak, çocuğun eğitim hayatına katkı sunar.					
2	Her çocuğun bir aile ortamına ihtiyaç duyduğunu düşünüyorum.					
3	Koruyucu ailelik, koruma ve bakım altında bulunan çocukların topluma faydalı bireyler olarak yetişmesine katkı sağlar.					
4	Koruma altındaki çocukların iyi bir ailede büyümeleri için sorumluluk almak önemli bir görevdir.					
5	Koruyucu aile olmak, bir insanın hayatını değiştirmek için önemli bir fırsattır.					
6	Koruyucu aileliğin toplum tarafından teşvik edilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
7	Koruyucu ailelerin çocuklara aile aidiyeti hissi kazandırması önemlidir.					
8	Koruyucu ailede büyümek (ailenin bir üyesi olmak), çocukların sevgi ve güven duygularını yeniden kazanmalarını sağlar.					
9	Koruyucu ailelik, toplum tarafından takdir edilmesi gereken bir durumdur.					
10	Koruyucu aile olmak bireylerin sorumluluk bilincini artırır.					
11	Koruyucu aile olmak, toplumdaki çocukların geleceği açısından önemlidir.					
12	Koruyucu aileler, toplumdaki dezavantajlı çocukların hayatını değiştirebilir.					
13	Koruyucu aile olmak, koruma altındaki çocuklar için önemli bir fırsattır.					
14	Koruyucu aile olmak, manevi bir tatmin sağlar.					
15	Koruyucu aile olmak, toplumsal dayanışmayı artırır.					
16	Koruyucu ailede büyümek (ailenin bir üyesi olmak), çocukların psikolojik gelişimini olumlu yönde etkiler.					
17	Koruyucu aileler, çocuklara ihtiyaç duydukları sevgi ve şefkati sağlar					
18	Koruyucu ailelik, bireylerdeki sosyal sorumluluk duygusunu geliştirir.					

Alt Boyutlar:

Bireysel Katkı ve Çocuk Refahı: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 16, 17

Toplumsal Katkı ve Dayanışma: 3, 6, 9, 12, 15, 18

Not: Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin hem alt boyutlarından hem de tümünden ortalama toplam puan elde edilebilmektedir. Ölçekten elde edilen ortalama puanın yüksekliği, bireylerin koruyucu aileliğe yönelik daha olumlu bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçek ile ilgili herhangi bir hususta shu.ahmetturk@gmail.com veya aturk@sinop.edu.tr ile iletişime geçebilirsiniz.